

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

**PRÁVNÍ REGULACE LEGÁLNÍHO
ODPOSLECHU ČLENŮ PARLAMENTŮ VE
VYBRANÝCH STÁTECH
(VČETNĚ VAZEB NA ÚPRAVU IMUNITY)**

Marie Vlčková, srpen 2012
Jitka Havlenová, prosinec 2012
spolupráce a revize: JUDr. Jindřiška Sylová, CSc.,
červenec 2013

Studie č. 1.227

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah:

Metodologický úvod	3
Andora	3
Belgie	4
Česká republika	4
Dánsko	6
Estonsko	6
Finsko	8
Francie	10
Chorvatsko	11
Itálie	14
Kanada	15
Kypr	16
Maďarsko	18
Makedonie	18
Německo	19
Norsko	20
Polsko	21
Portugalsko	22
Rakousko	23
Rumunsko	24
Rusko	25
Řecko	26
Slovensko	26
Slovinsko	27
Španělsko	28
Švédsko	28
Švýcarsko	30
Velká Británie	30
Shrnutí	32

Metodologický úvod¹

Tato práce je zpracována ze zdrojů poskytnutých jednotlivými parlamenty v rámci sítě European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD dotaz č. 2048), včetně krátkých komentářů autorů z příslušných parlamentů. Některé právní úpravy (zejména velké státy EU) byly revidovány Parlamentním institutem ještě z dalších nezávislých zdrojů, povětšinou kontrolou originálního zákona (trestního řádu). Ostatní právní úpravy mohou obsahovat některé drobné nepřesnosti, způsobené překlady z nepůvodních zdrojů. Obsah poslanecké imunity byl u všech států zkontrolován nahlédnutím do ústavních dokumentů popř. jejich komentářů. Platnost k 1. 1. 2013.

Andora

1) Speciální právní úprava odposlechlů u členů parlamentu

V Andoře neexistuje zvláštní právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunita členů parlamentu je upravena článkem 53 Ústavy.² Podle tohoto článku se imunita členů parlamentu vztahuje na trestní stíhání či zadržení člena parlamentu, ale nevztahuje se na použití odposlechu. Úkony probíhající během vyšetřování trestného činu spáchaného členem parlamentu ještě před zahájením trestního stíhání a legální odposlech probíhají ve stejném režimu jako u ostatních občanů.

3) Způsob regulace odposlechlů

Legální odposlech je obecně regulován trestním řádem³ z roku 2006, a zákonem o soudnictví. Podle § 88 trestního řádu může být vydán příkaz soudce k odposlechu a záznamu telekomunikačního a poštovního záznamu za předpokladu, že jím budou získány důležité důkazy nebo poznatky pro trestní řízení. Schválení vydané podle zákona o soudnictví je neprodleně oznámeno státnímu zástupci. Musí být poskytnut chronologický seznam záznamů, který umožňuje soudci okamžitě přijmout rozhodnutí v této věci. Soudce musí specifikovat čin údajně spáchaný členem parlamentu a odůvodnit jednotlivé postupy během vyšetřování a zaznamenávání komunikace. Doba, po kterou může být odposlech prováděn, nesmí být delší než dva měsíce. Tuto dobu lze za stejných podmínek prodloužit dvakrát. Osoba provádějící zásah nebo činnost povolenou soudcem podléhá profesnímu tajemství a je kontrolována soudním kontrolorem. Nahrané záznamy, mediální materiály nebo počítače, kde jsou shromážděny klíčové dokumenty, musí být pečlivě zabezpečeny, aby nedošlo k úniku informací. V případě, že záznam komunikace neposkytuje důkazy o trestné činnosti, soudce musí žalobci oznámit, kdo smí být obeznámen s obsahem shromážděných informací.

4) Kontrola používání odposlechlů

¹ Autorky studie zpracovaly překlad a výtah statí v rámci stáže v Parlamentním institutu.

² Constitució del Principat d'Andorra

³ V angličtině : Criminal Procedure Code. (Published on 2006 February 22th)

Žádný stálý orgán mimo vlastní odpovědné osoby tuto činnost v Andoře nevykonává. Nicméně jednací řád parlamentu umožňuje vytvoření dočasné komise zabývající se využitím legálního odposlechu.

Belgie

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Belgii **existuje** zvláštní regulace týkající se úpravy legálního odposlechu členů parlamentu, a to v rámci poslanecké imunity.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunita členů parlamentu je upravena článkem 59 Ústavy. Podle tohoto článku se imunita vztahuje na trestní stíhání a na zadržení člena parlamentu bez souhlasu komory, jejímž je členem. Úprava parlamentní imunity byla novelizována v roce 1997. Předtím se parlament zapojoval do rané fáze řízení proti členům parlamentu. Od roku 1997 je výslovný souhlas komory požadován pouze v souvislosti se zatčením (zadržením) a předáním k soudu, nikoliv ovšem pro samotné vyšetřování.

Ústava však upravuje možnost zastavení vyšetřování nebo stíhání: dotčený člen parlamentu může ve všech stádiích soudního vyšetřování požádat komoru, aby zastavila jeho vyšetřování. Tento požadavek je zkoumán kontrolním výborem. Pro vyhovění této žádosti musí parlament rozhodnout dvěma třetinami odevzdaných hlasů. Komora z vlastní iniciativy může nařídit suspenzi (pozastavení) stíhání poslance, nebo jednoho či několika aspektů stíhání či vyšetřování.

3) Způsob regulace odposlechů

Legální odposlech je obecně upraven trestním řádem, článkem 90. Většina úkonů vyšetřování trestného činu (například výslech, konfrontace se svědky atd.) spáchaného členem parlamentu probíhá ve stejném režimu jako u ostatních občanů, platí zde tedy běžné trestní řízení. Tato kategorie vyšetřování také zahrnuje sledování telefonických hovorů se souhlasem dotčeného člena parlamentu.

Jiné způsoby vyšetřování, takzvaná „donucovací opatření“, jež se dotýkají členů parlamentu, mohou být nařízena pouze se souhlasem prvního předsedy apelačního soudu na vyžádání příslušného soudce (čl. 59 Ústavy). Od roku 1997 není k tomu požadován přímo souhlas komory, ovšem předseda komory musí být o jednotlivých opatřeních důkladně informován. Tato opatření zahrnují především sledování telefonických hovorů bez souhlasu dotčených osob.

4) Kontrola používání odposlechů

Žádný stálý parlamentní orgán v Belgii nevykonává tuto činnost.

Česká republika

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V České republice neexistuje zvláštní právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunita členů parlamentu v České republice je upravena článkem 27 Ústavy.⁴ Nezahrnuje zákaz jejich legálního odposlechu policií nebo jiným státním orgánem. Imunita se vztahuje na trestní stíhání člena parlamentu bez souhlasu komory, jejímž je členem a dále na zadržení člena parlamentu, které je možné pouze byl-li dopaden při páchání trestního činu nebo bezprostředně poté⁵. Ostatní činnosti probíhající během vyšetřování trestného činu spáchaného členem parlamentu nebo spáchaného jinou osobou ještě před zahájením trestního stíhání probíhají ve stejném režimu jako u ostatních občanů.

3) *Způsob regulace odposlechů*

Legální odposlech je obecně upraven trestním řádem,⁶ zákonem o Bezpečnostní informační službě⁷ a zákonem o vojenském zpravodajství.⁸

Podle § 88 trestního řádu může být vydán příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak. Odposlech může být nařízen u trestných činů, u kterých zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let a dalších trestných činů, které jsou v příslušném ustanovení vyjmenovány. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí pro potřeby všech orgánů činných v trestním řízení Policie České republiky.

Nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Doba, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn, nesmí být delší než čtyři měsíce. Tuto dobu lze prodloužit, a to i opakovaně, vždy na dobu nejdéle čtyř měsíců.

Zákon o BIS, ustanovení § 10 stanoví: „má-li být zpravodajská technika použita vůči ústavnímu činiteli, musí být tato informace součástí žádosti. Použití zpravodajské techniky lze povolit jen na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však na dobu tří měsíců.“

4) *Kontrola používání odposlechů*

Používání legálního odposlechu kontroluje speciální útvar Poslanecké sněmovny nazvaný Stálá komise Poslanecké sněmovny pro kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí a rušení provozu elektronických komunikací. Tato komise je volena z členů Poslanecké sněmovny.

Zákon o policii, ustanovení § 98 stanoví: „Kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a použití sledování osob a věcí podle jiného právního předpisu a rušení provozu elektronických komunikací vykonává Poslanecká sněmovna, která k tomu účelu zřizuje kontrolní orgán. Kontrolní orgán se skládá z poslanců určených Poslaneckou sněmovnou.“

⁴ Ústava České republiky, článek 27

⁵ Ústava České republiky, článek 27

⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

⁷ Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě

⁸ Zákon č. 289/2005 Sb., o vojenském zpravodajství

Dánsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Dánsku neexistuje speciální právní úprava pro sledování a odposlechy poslanců. Uplatňují se všeobecná pravidla podle hlavy 71 zákona o soudnictví.⁹

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Poslanecká imunita je upravena v čl. 57 Ústavy Dánska.¹⁰ Imunita však poslance nechrání před sledováním, dohledem, sledováním telekomunikačních služeb aj..

3) Způsob regulace odposlechů

Zákonný odposlech, sledování nebo monitoring telekomunikačních služeb je podle dánského práva upraven v hlavě 71 Zákona o soudnictví, který obsahuje detailní a restriktivní pravidla vtahující se k této problematice. Úplné znění zákona je uvedeno pod číslem 1063 ze 17. listopadu 2011. Rozhodnutí týkající se takovýchto opatření je prováděno na základě soudního příkazu. Pokud by účel takového opatření pozbyl účinnosti z důvodu čekání na vydání soudního příkazu, může rozhodnutí učinit policie. Policie nicméně předloží věc soudu do 24 hodin. Platí zásady proporcionality a shovívavosti.

Zahájit odposlech u poslance lze za stejných podmínek, která platí pro všechny občany. Uplatňování obecných pravidel a procesních záruk podle zákona o soudnictví zahrnuje proporcionalitu a shovívavost.

4) Kontrola používání odposlechů

V Dánsku není žádný parlamentní orgán určen ke kontrole legálnosti odposlechů poslanců.

Estonsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Estonsku neexistuje zvláštní právní předpis, který by upravoval legální odposlechy poslanců. Režim poslanců odpovídá obecnému režimu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Podle čl. 76 ústavy má člen parlamentu trestněprávní imunitu. Je možné proti němu podat návrh na obvinění pouze na návrh ministra spravedlnosti a se souhlasem většiny členů parlamentu. Tato ústavní pravidla jsou specifikována v následujících ustanoveních trestního řádu:

Pododdíl 376 (1), podle kterého může být návrh na potrestání člena parlamentu zahájen pouze na základě návrhu ministra spravedlnosti a se souhlasem většiny členů parlamentu. Podle pododdílu 377 (1) a (3) může být člen parlamentu podroben preventivním opatření, tedy zadržení, zabavení majetku nebo fyzickému prohlídce jen tehdy, jestliže k nim byl na žádost nejvyššího státního zástupce udělen ministrem spravedlnosti souhlas. Bez tohoto souhlasu může být člen parlamentu zadržen jako podezřelý a mohou být uplatněna preventivní opatření – zabavení majetku nebo fyzická prohlídka – jen za podmínky, že je poslanec zadržen při spáchání trestného činu prvního stupně. Imunita člena parlamentu nezahrnuje v rámci trestního řízení odposlechy jako součást

⁹ Úplné znění zákona č. 1063 ze 17. listopadu 2011 je zde:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=138875#Kap71>. Bohužel je dostupný pouze v dánštině.

¹⁰ Danmarks Riges Grundlov

trestního stíhání. Z toho vyplývá, že legální odposlechy členů parlamentu mohou být zahájeny za stejných právních podmínek, které platí pro ostatní občany.

3) *Způsob regulace odposlechlů*

Legální odposlechy prováděné státem mají dvě samostatné úpravy:

I.

První je v rámci zahájení trestního řízení – tato činnost je upravena v trestním řádu, sekce. 8: Sledování jako shromažďování důkazů, kapitola 3: Důkaz. Čl. 110 odst.1 stanoví obecné podmínky přijatelnosti sledování: Důkaz může být sesbírán při sledování v trestním řízení, pokud je shromažďování důkazů jinými procedurálními činnostmi vyloučeno nebo by bylo obzvláště obtížné, a předmětem trestního řízení je trestný čin prvního stupně nebo úmyslně spáchaný trestný čin druhého stupně, za nějž je stanovený trest odnětí svobody až na tři roky.

Ustanovení § 118 trestního řádu upravuje odposlechy prováděné jako sledovací činnost v rámci vyšetřování:

§118: Odposlechy nebo jiné sledování přenášené pomocí technických komunikačních kanálů či jiných informací

1) Informace získané odposlechy nebo skrytým sledováním sdělení či jiných informací přenášených pomocí veřejné sítě elektronických komunikací musí být zaznamenány a zapsány do zprávy o sledování.

2) Informace zaznamenané při odposlouchávání nebo skrytém sledování se do zprávy o sledování zapisují v takovém rozsahu, který je nezbytně nutný pro rozhodnutí soudu o trestné podstatě věci.

3) Informace sdělené osobou popsanou v §72 tohoto zákona, jež je předmětem odposlechlů nebo skrytého pozorování, nesmí být použity jako důkaz, pokud taková informace obsahuje údaje, se kterými se tato osoba obeznámila v průběhu své profesionální činnosti, jestliže již osoba nepodala svědectví s ohledem ke stejné skutečnosti nebo v případě, že tyto skutečnosti byly zveřejněny jiným způsobem.

Povolení k takovému sledování je poskytováno v souladu s §114 trestního řádu - Udělení povolení ke sledování.

§114 Udělení povolení ke sledování:

1) Soudce předběžného vyšetřování neprodleně přezkoumá odůvodněnou žádost o sledování podanou státním zástupcem, který řídí jednání, a soudním rozhodnutím udělí nebo zamítne povolení ke sledování.

2) Povolení ke sledování je udělováno na dobu dvou měsíců a na žádost státního zástupce, který řídí jednání, může být prodlouženo o další dva měsíce.

3) Pokud je pro sledování uvedené v §115, §118 nebo §119 tohoto trestního řádu nezbytný tajný vstup do bytu nebo jiné budovy, vozidla, počítače, počítačového systému nebo počítačové sítě nebo za účelem instalace nebo odstranění technického zařízení nezbytného pro sledování, o samostatné povolení musí být požádáno v souladu s odstavci 1) a 2) tohoto oddílu.

4) V naléhavých případech může být sledování popsané v §116, §118 a §119 trestního řádu prováděno bez souhlasu uvedeného v odstavci 1) na základě příkazu policejního vedení a pohraniční stráže nebo bezpečnostní policie nebo jí jmenovaného úředníka. Státní zastupitelství o předběžném sledování neprodleně vyrozumí soudce, který rozhodne o přípustnosti činností a udělení povolení pro jejich pokračování.

II.

Za druhé mohou legální odposlechy probíhat mimo trestní řízení prostřednictvím bezpečnostních agentur, které jednají na základě zákona o bezpečnostních orgánech. Funkce těchto orgánů je především shromažďovat a zpracovávat informace týkající se činností zaměřených na změny ústavního pořádku nebo na násilné narušení územní celistvosti státu. Dále předcházet a potírat zpravodajské činnosti namířené proti státu, stejně jako ochraňovat státní tajemství a utajované informace cizích států, a to v případech a v souladu s postupem stanoveným v zákoně o státním tajemství a tajných informacích cizích států (kontrarozvědce). Další funkcí je předcházení a potírání terorismu včetně jeho financování a podpory a sbírání pro teroristy důležitých informací. Za tímto účelem získaly bezpečnostní orgány na základě §25 zákona o bezpečnostních orgánech právo k narušení důvěrnosti zpráv:

§25 Omezení práva důvěrnosti zpráv

1) V případech uvedených v této části může bezpečnostní orgán omezit práva osob na důvěrnost zpráv přijatých nebo odeslaných poštou, telegrafem, telefonem nebo pomocí jiných běžně používaných prostředků.

2) V případě, že má bezpečnostní orgán dostatečné informace naznačující přípravu nebo páchaní trestného činu, může v mezích své kompetence omezit práva na důvěrnost zpráv za účelem boje proti němu.

3) Právo osob na důvěrnost zpráv může být omezeno:

a) přezkoumáním poštovních zásilek

b) odposlechy, sledováním nebo nahráváním zpráv a dalších informací sdělených pomocí sítí elektronické komunikace

c) odposlechy, sledováním nebo nahráváním informací sdělených jiným způsobem

K tomuto opatření je nutné, aby vedoucí bezpečnostního orgánu předložil předsedovi správního soudu nebo správnímu soudci jmenovanému předsedou (bod 27 (1) zákona o sledovacích činnostech) odůvodněnou písemnou žádost o odpovídající povolení. O udělení povolení, prodloužení nebo zrušení jeho platnosti je rozhodnuto okamžitě, bez soudního jednání. Povolení může být poskytnuto na dobu dvou měsíců nebo může být prodlouženo až na jednu tak dlouhou dobu (bod 27 (2) zákona o sledovacích činnostech).

4) *Kontrola používání odposlechů*

Na základě bodu 36 (1) zákona o sledovacích činnostech byl k tomuto účelu vytvořen parlamentní výbor na kontrolu bezpečnostních orgánů.

Funkce tohoto výboru je vykonávat dohled „...nad agenturami výkonné moci, které provádějí činnost bezpečnostních orgánů a kontrolních agentur, včetně zajištění základních práv a výkonnosti práce bezpečnostních orgánů a kontrolních agentur a v otázkách týkajících se výkonu dohledu.“ Předseda vlády a ministr, v jehož kompetenci působí příslušný bezpečnostní orgán nebo kontrolní agentura, pravidelně informují výbor o relevantních činnostech bezpečnostního orgánu či kontrolní agentury. Nejméně jednou za šest měsíců předloží ministr výboru příslušný přehled. Výbor má také právo předvolat osoby a dožadovat dokumenty k vyšetření, aby se mohly uskutečnit funkce týkající se činnosti výboru. Pokud je zjištěno přestoupení zákona, výbor je povinen předat příslušné materiály vyšetřovacímu orgánu nebo ministru spravedlnosti. V praxi se výbor také zabývá stížnostmi osob na probíhající / údajně probíhající sledování další osoby.

Finsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Ve Finsku není speciální legislativa upravující právní odposlechy členů parlamentu. Použití donucovacích prostředků, jako jsou odposlechy a sledování telekomunikace, je upraveno podle všeobecného zákona. Předpisy týkající se členů parlamentu jsou (kromě jiného) obsaženy v ústavě Finska.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunita poslanců je ve finské ústavě upravena v čl. 30: „Poslanci nesmí být bráněno ve výkonu jeho mandátu. Poslanec nesmí být trestně stíhán nebo zbaven svobody za své názory vyslovené v parlamentu nebo vzhledem k přezkoumávání věci, dokud parlament takové rozhodnutí neodsouhlasí minimálně pěti šestinami odevzdaných hlasů. Jestliže byl poslanec zatčen nebo vzat do vazby, předseda parlamentu o tom musí být neprodleně informován. Poslanec nesmí být před počátkem soudního řízení bez souhlasu parlamentu zadržen nebo vzat do vazby bez souhlasu Parlamentu, pokud není ze závažných důvodů podezřelý ze spáchání trestného činu, u něž je minimálním trestem odnětí svobody na nejméně šest měsíců.“

Na základě čl. 30 je u poslance hranice pro použití donucovacích prostředků, jako je zatčení a uvalení do vazby, vyšší, než je za běžných podmínek vyžadováno zákonem. Nicméně cílem tohoto opatření je zajistit svobodu jednání poslance, a proto je aplikovatelné pouze pro názory vyslovené v parlamentu a v rámci přezkoumávání dané záležitosti. Toto se netýká předběžného řízení (vyšetřování), jako je prohledávání prostor, sledování telekomunikace nebo odposlouchávání.

Legální odposlechy poslanců je možno zahájit za stejných podmínek, které platí pro všechny občany. Okresní soud může nařídít použití donucovacích opatření, pokud jsou splněny předpoklady stanovené zákonem. Použití donucovacích opatření, jako jsou odposlechy telefonních komunikací nebo sledování, je možné pouze při vyšetřování určitých typů trestných činů, které jsou uvedeny v zákoně.

3) Způsob regulace odposlechlů

Odposlechy telekomunikací a sledování upravuje v současné době platný Zákon o donucovacích prostředcích (450/1987).¹¹ Kapitola 5 a) (sekce 1-15) obsahuje regulaci odposlechlů a sledování telekomunikací a odborný stálý dohled (technical surveillance). Předpisy obsahují definice takovýchto opatření a podmínky jejich používání. Například část 2 obsahuje podmínky pro odposlechy telekomunikací a trestné činy, k jejichž vyšetření je možné tato opatření použít. Soud uděluje povolení pro odposlech nebo monitorování telekomunikací na základě písemné žádosti úřední osoby se zmocněním k zatčení. Sekce 10 obsahuje případy, kdy je odposlech zakázán. Například rozhovor mezi podezřelým a jeho advokátem nebo knězem nesmí být podroben odposlechlům telekomunikací nebo stálému odbornému dohledu.

Nicméně výše zmíněný zákon byl zrušen a byl vydán zákon nový. Nový zákon o donucovacích opatřeních (806/2011)¹² vstoupí v účinnost 1. ledna 2014. Kapitola 10 obsahuje regulaci tajných donucovacích opatření, jako jsou například odposlechy telekomunikací. V sekci 1 je definován rozsah těchto opatření, tyto předpisy se aplikují na odposlechy a monitoring telekomunikací a stálý odborný dohled. Sekce 3 upravuje podmínky pro odposlouchávání telekomunikací.

4) Kontrola používání odposlechlů

¹¹ Pakkokeinolaki 450/1987

¹² Pakkokeinolaki 608/2011

Ve Finsku není specifický orgán, který by kontroloval legální odposlechy. Podle zákona o donucovacích prostředcích (806/2011, Sekce 15) dohlíží na provádění donucovacích opatření Ministerstvo vnitra, které také poskytuje ombudsmanovi parlamentu roční zprávy o použití odposlechů a monitorování telekomunikací a stálém odborném dohledu. Tato část je v novém zákoně upravena v sekci 65.

Francie

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Ve Francii neexistuje žádný právní předpis, který by zvláštním způsobem upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Podle článku 26 ústavy nesmí být člen parlamentu stíhán, vyšetřován, zatčen, držen ve vazbě nebo souzen pro své názory nebo hlasování při výkonu své funkce. Žádný člen parlamentu nemůže být v záležitosti trestní nebo pořádkové zatčen nebo jinak omezen ve své svobodě bez souhlasu předsednictva sněmovny, jejímž je členem. Tohoto schválení není třeba v případě dopadení při činu nebo konečného odsouzení. Zadržení člena parlamentu, opatření omezující jeho svobodu nebo zbavující ho svobody nebo stíhání se **zastavují** po dobu zasedání, požádá-li o to sněmovna, jíž je členem.

Imunita členů parlamentu tedy nezahrnuje zákaz monitorování elektronické a telefonické komunikace členů parlamentu. Pro vyšetřování trestného činu spáchaného členem parlamentu ještě před zahájením trestního stíhání a použití legálních odposlechů platí stejná pravidla jako pro ostatní občany.

3) Způsob regulace odposlechů

Podle francouzské právní úpravy¹³ lze využít legálních odposlechů jen ve dvou přísně stanovených případech. Článek L241-1 zákona o vnitřní bezpečnosti zaručuje jinak utajení telefonní komunikace.

První případ úpravy odposlechů představuje odposlech soudní. Tento odposlech je využíván při vyšetřování závažných trestných činů s hranicí trestní sazby vyšší než dva roky. Schvaluje ho vyšetřující soudce nebo důstojník soudní policie. Doba trvání odposlechu nesmí být delší než 4 měsíce a může být i prodloužena. Proti soudnímu odposlechu nemá občan možnost se odvolat.

Druhý případ představuje odposlech správní (administrativní). Tento odposlech je využíván, je-li ohrožena národní bezpečnost, při výzvědné činnosti v zájmu bezpečnosti země, při prevenci proti terorismu a při boji s organizovaným zločinem. Odposlech v tomto případě povoluje premiér na základě doporučení ministrů obrany, vnitra nebo celní správy. Doba trvání odposlechu je 4 měsíce a může být prodloužena. Každý občan, který si myslí, že je odposloucháván, se může obrátit na Národní kontrolní komisi pro bezpečnostní odposlech (CNCIS)¹⁴. Tato komise prověří zda je občan odposloucháván a případně zda jsou splněny podmínky pro jeho legální odposlech.

4) Kontrola používání odposlechů

¹³ Podle zákona č. 91-648

¹⁴ La Commission nationale de contrôle des interceptions de sécurité (CNCIS).

V roce 1991 byl zřízen speciální orgán - Národní kontrolní komise pro bezpečnostní odposlech (CNCIS)¹⁵, která kontroluje využívání možnosti legálních odposlechů. Jedná se o nezávislý správní úřad. Přestože tento orgán není parlamentním orgánem, dva jeho členové jsou členy parlamentu.

Chorvatsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Otázky legálních odposlechů a sledování telekomunikačních služeb jsou upravovány zákonem o Bezpečnostní a zpravodajské službě Chorvatské republiky¹⁶, který je platný pro všechny občany. Neexistuje žádný konkrétní právní rámec, který by speciálně upravoval odposlechy nebo sledování pouze poslanců.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Poslanecká imunita neposkytuje ochranu před odposlechy a sledováním telekomunikačních služeb. Jestliže Bezpečnostní a zpravodajská služba obdrží od soudce soudní příkaz, je s poslancem zacházeno jako s běžným občanem republiky.

3) Způsob regulace odposlechů

Odposlechy jsou regulovány zákonem o Bezpečnostní a zpravodajské službě, konkrétně jeho články 33 – 38. Podle článku 33 může Bezpečnostní a zpravodajská služba uplatňovat proti občanům opatření tajného shromažďování informací, která dočasně omezují určitá lidská práva a svobody zakotvená v ústavě. Vojenská bezpečnostní a zpravodajská služba může takováto opatření uplatnit pouze proti zaměstnancům nebo členům Ministerstva obrany a ozbrojených sil. Tato opatření mohou být použita v případě, kdy informace nelze získat jiným způsobem nebo je jejich zjišťování nepříjemně obtížné. V případech, kdy je možné volit mezi více opatřeními tajného shromažďování informací, je třeba zvolit to, které je méně invazivní, aby mohla platit ústavně zaručená lidská práva a základní svobody.

Opatření tajného zjišťování informací zahrnují:

- 1) Tajné sledování telekomunikačních služeb, činností a provozu:
 - a. tajné sledování obsahu komunikace
 - b. tajné sledování údajů telekomunikačního provozu
 - c. tajné sledování polohy uživatele
 - d. tajné sledování mezinárodních telekomunikací
- 2) Cenzura pošty
- 3) Tajné sledování a technický záznam uvnitř budov, uzavřených prostor a objektů
- 4) Tajné sledování a monitorování s obrazovým záznamem a fotografováním osob v otevřených a veřejných prostorech
- 5) Tajné sledování a monitorování se zvukovým nahráváním obsahu komunikace mezi osobami v otevřených a veřejných prostorech
- 6) Tajný nákup dokumentů a předmětů

¹⁵ La Commission nationale de contrôle des interceptions de sécurité (CNCIS)

¹⁶ Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske

Článek 34: Ministerstvo obrany a ozbrojených sil, stejně jako právnické a fyzické osoby, které vykonávají poštovní a jiné doručovací služby, by měly bezpečnostním a zpravodajským agenturám usnadňovat implementaci opatření tajného získávání informací a umožnit podmínky pro přímý přístup k příslušenství a technickému vybavení a podmínky pro autonomní uplatňování těchto opatření.

Článek 35: Úředníci nebo jiné odpovědné osoby a zaměstnanci právnických osob, zaměstnanci státní správy, příslušníci ozbrojených sil a jiné fyzické osoby, které mají informace o uplatňování opatření tajného shromažďování informací ze strany bezpečnostních a zpravodajských služeb podle ustanovení Článku 33 a 34 tohoto zákona, uchovávají tyto informace v tajnosti.

Článek 36:

1) Opatření tajného získávání informací uvedené v článku 33, odstavec 3, body 1)a, 2, 3 a 6 tohoto zákona může být uplatněno pouze na základě písemně odůvodněného příkazu k jejich použití vydaného soudcem Nejvyššího soudu Chorvatské republiky. Soudci oprávnění k vydávání příkazů pro použití tajných opatření jsou vybíráni předsedou Nejvyššího soudu Chorvatské republiky. Písemně odůvodněné návrhy na uplatnění tajných opatření shromažďujících informace musí být předloženy řediteli bezpečnostních a zpravodajských agentur.

2) Výjimkou z ustanovení bodu 1 tohoto článku je, pokud by prodleva při uplatňování opatření tajného získávání informací znemožnila dosažení zamýšleného cíle. V takovém případě může být uplatnění opatření zahájeno na základě příkazu ředitele Bezpečnostní a zpravodajské služby, který o tom neprodleně informuje příslušného soudce Nejvyššího soudu Chorvatské republiky. Příslušný soudce během 24 hodin od začátku uplatňování opatření rozhodne, zda vydá příkaz k provedení tohoto opatření. Pokud příslušný soudce nevydá nebo odmítá vydat písemný příkaz k uplatnění opatření v rámci 24hodinové lhůty, Bezpečnostní a zpravodajská služba ukončí průběh opatření a zničí dokumenty a média, kam byly zaznamenávány informace shromážděné během provádění opatření, vypracuje o tom zprávu, a tu předloží příslušnému soudci Nejvyššího soudu.

3) V případech, kdy příslušný soudce nevydá nebo odmítá vydat příkaz k použití opatření k tajnému získávání informací, uvědomí o zamítavých důvodech Kancelář Rady národní bezpečnosti.

4) Návrhy a příkazy pro aplikaci opatření tajného získávání informací musí obsahovat údaj o zvláštních opatřeních, která budou použita. Dále musí obsahovat argumenty odůvodňující aplikaci, musí být uvedena fyzická nebo právnická osoba, proti níž se opatření budou uplatňovat, důvody ospravedlňující jejich aplikaci, zamýšlený cíl a dobu trvání opatření. Jestliže je podáván a schválen návrh na více než jedno opatření, musí být uvedena informace týkající se každého opatření. Návrhy a příkazy k uplatnění opatření tajného shromažďování informací musejí být klasifikovány. Úředníci a další osoby, které se účastní rozhodovacího procesu a samotného uplatňování opatření, musí udržet v tajnosti veškeré informace, které se k nim v průběhu procesu dostaly.

Článek 37

1) Opatření o tajném shromažďování informacích uvedená v článku 33, odstavec 3 body 1a), 2 a 3 mohou trvat až 4 měsíce.

2) V případech, kdy je nutné opatření nebo uplatnění dodatečných opatření proti té samé osobě prodloužit, rozhodnutí o schválení tohoto příkazu musí být učiněno radou složenou ze tří kompetentních soudců Nejvyššího soudu.

3) Před schválením příkazu uvedeného v odstavci 2) tohoto článku je rada tří kompetentních soudců Nejvyššího soudu oprávněna požadovat dodatečné oprávnění a důvody od ředitele Bezpečnostní a zpravodajské služby. Je také oprávněna požádat kancelář Rady národní bezpečnosti o stanovisko na profesionalitu vzniku žádosti s ohledem na použité metody a závažnosti ohrožení bezpečnosti.

Článek 38

1) Použití opatření uvedených v článku 33, odstavec 3, pododstavec 1, části b), c), d) a pododstavec 4 a 6 musí být schváleno písemným a odůvodněným příkazem vydaným ředitelem Bezpečnostní a zpravodajské služby v rámci oblasti působnosti jeho činnosti.

2) Ředitel Bezpečnostní a zpravodajské agentury podává Radě národní bezpečnosti na měsíční bázi zprávy o vydaných nařízeních. Zprávy o opatřeních uvedených v Čl. 33, odst. 3, pododstavec 6 tohoto zákona se také předkládají Generálnímu státnímu zástupci.

4) *Kontrola používání odposlechů*

Dohled nad bezpečnostními a zpravodajskými agenturami provádějí Výbor pro domácí politiku a Výbor národní bezpečnosti chorvatského parlamentu, Úřad rady národní bezpečnosti a Rada pro civilní dohled nad bezpečnostními a zpravodajskými službami.

Článek 103

Dohled nad Bezpečnostní a zpravodajskou agenturou provádějí:

- chorvatský parlament
- Úřad Rady národní bezpečnosti
- Rada pro civilní dohled nad bezpečnostními a zpravodajskými agenturami

Článek 104

1) Dohled chorvatského parlamentu nad bezpečnostními a zpravodajskými službami se provádí přímo prostřednictvím parlamentního výboru, kterému přísluší národní bezpečnost, a Radou pro civilní dohled nad bezpečnostními a zpravodajskými agenturami.

2) Při vykonávání dohledu uvedeného v čl. 1 tohoto odstavce může chorvatský parlament požadovat:

- zprávy bezpečnostních a zpravodajských služeb o jimi uplatněných činnostech a opatřeních
- zprávy od předsedy Nejvyššího soudu Chorvatské republiky o opatřeních o tajném shromažďování informací nebo o implementaci tajného shromažďování informací uplatněného proti určitým osobám
- zprávy bezpečnostních a zpravodajských agentur o realizaci opatření tajného získávání informací nebo o realizaci opatření tajného získávání informací proti určitým osobám
- zprávy o tom, jestli bezpečnostní a zpravodajské agentury neshromažďují informace o některém ze členů parlamentu či ze svých členů

3) Při vykonávání dohledu uvedeného v odstavci 1 tohoto článku může chorvatský parlament nebo jeho výbor pro národní bezpečnost požadovat, aby Rada národní bezpečnosti podala zprávy a informace, nebo aby provedla profesionální dohled nad bezpečnostními a zpravodajskými agenturami.

4) Parlamentní výbor pro národní bezpečnost může také vykonávat přímý dohled nad bezpečnostními a zpravodajskými agenturami.

5) Ustanovení tohoto zákona, která upravují profesionální kontrolní činnost, se použijí, jestliže parlamentní výbor pro národní bezpečnost vykonává přímý dohled.

Itálie

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Itálii neexistuje speciální právní předpis, který by zvlášť upravoval legální odposlechy členů parlamentu. Nicméně úprava imunity vytváří pro členy parlamentu zvláštní režim.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Ústava v čl. 68 stanoví, že členové parlamentu nejsou odpovědní za své názory nebo hlasování vyjádřené při výkonu funkce. Žádný člen parlamentu nemůže být bez souhlasu komory, jíž je členem, podroben osobní nebo domovní prohlídce, smí být zatčen nebo jinak zbaven osobní svobody nebo držen ve vazbě pouze tehdy, jde-li o výkon konečného odsuzujícího rozsudku anebo byl-li zadržen při činu, u něhož je vzetí do vazby povinné. Stejného souhlasu je třeba, aby byl člen parlamentu podroben jakékoli kontrole své komunikace slovní nebo písemné.

3) Způsob regulace odposlechů

Podle čl. 19 v jednacím řádu Senátu odpovídá výbor pro volby a parlamentní imunitu za zkoumání veškerých soudních žádostí na trestní stíhání senátora, aby byly ve shodě s čl. 68 Ústavy, a dále za podávání zpráv Senátu o veškeré dokumentaci ohledně žádostí o povolení osobní nebo domovní prohlídky senátorů, k jejich zatčení nebo odposlouchávání jejich rozhovorů či komunikace a k zabavení jejich korespondence podávané soudními orgány. Ústavní soud může být vyzván k vyřešení kompetenčního sporu mezi soudní a parlamentní mocí, a to i v těchto případech:

Zákon č. 148 z roku 2003, který provádí ústavní imunitu, stanoví, že pokud je nutné provést domovní nebo osobní prohlídku, odposlechy či jiné opatření, které omezují osobní svobodu členů parlamentu, soudní orgán požádá o povolení příslušnou komoru parlamentu. Toto povolení musí být požadováno soudním orgánem, který přijal příslušné opatření, výkon daného opatření je pozastaven do té doby, než je povolení uděleno, s výjimkou zjevného trestného činu, kterému předchází zatčení. Bez svolení parlamentu nemohou být odposlechy poslanců považovány za legální zdroj informací. V případě zamítnutí žádosti o vydání povolení k odposlechům musí být získaný materiál zničen soudním orgánem, který o povolení žádal.

Článek 96 stanoví, že předseda vlády a ministři, i když rezignují z funkce, podléhají spravedlnosti jako normální občané, za trestné činy spáchané v době výkonu své funkce, jen jestliže k tomu Senát nebo Poslanecká sněmovna udělí povolení v souladu se stanovenými normami ústavního práva. Pokud jsou předmětem vyšetřování členové parlamentu, nemohou být předmětem jakéhokoliv omezení osobní svobody (jako například telefonních odposlechů) bez souhlasu příslušné komory. S výjimkou přistižení při trestném činu, pokud tento čin vyžaduje povinnou vazbu.

4) Kontrola používání odposlechů

Neexistuje žádný parlamentní orgán, který by se zabýval legálním odposlechem.

Kanada

1) Speciální právní úprava odposlechu u členů parlamentu

V Kanadě neexistuje zvláštní zákon, který by výslovně upravoval či stanovil zvláštní podmínky pro pořizování odposlechu členů parlamentu ze strany policie nebo jiného státního orgánu. Odposlech člena parlamentu formálně podléhá stejné právní úpravě jako běžný odposlech jakékoli jiné osoby, nelze však vyloučit, že operativní provedení určitého odposlechu může být porušením parlamentních výsad (bez ohledu na to, zda bylo povoleno soudem). Takové porušení může parlament trestat samostatně v souladu s obyčejovým parlamentním právem.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Členové parlamentu, jakož i komora samotná, požívají určitých ústavních práv a imunit, které lze souhrnně označit jako „parlamentní výsady“. Tyto výsady chrání fungování parlamentu, ale ve svém důsledku i činnosti jeho členů, pokud se jedná o činnost při výkonu mandátu. Výsady chrání zejména činnost člena parlamentu v prostorách parlamentu a v rámci jednání parlamentu a jeho orgánů. Bylo by v rozporu s výsadami parlamentu, kdyby došlo k odposlechu člena parlamentu při výkonu činnosti, která je spojena s výkonem jeho mandátu (resp. z parlamentní praxe se také dovozuje, že nelze odposlouchávat hovor či komunikaci člena parlamentu, která souvisí s jednáním Parlamentu). Pokud odposlouchávaný hovor nemá nic společného s jednáním Parlamentu, nevztahuje se na hovor parlamentní výsada a případně nařízený a provedený odposlech žádnou výsadu neporuší. Pokud obsah hovoru svědčí o trestné činnosti, pak se zjevně nejedná o obsah, který by byl chráněn parlamentní výsadou, neboť výkonem mandátu se nerozumí páčání jakékoli trestné činnosti.

Odborná literatura jednoznačně konstatuje, že: „členové nejsou postaveni nad zákonem“¹⁷. Povolení odposlechu člena parlamentu se proto z hlediska formální procedury neliší od povolování odposlechu kteréhokoli jiného občana – tj. odposlech zejména povoluje soud, a to v souladu s trestním zákoníkem.

Při povolování takového odposlechu ale je vhodné, aby soud zvážil, zda by způsob provedení odposlechu nemohl zasáhnout do parlamentních výsad. Pokud by soud tuto skutečnost dostatečně nezohlednil, mohla by se policie, při provádění – byť soudem povoleného - odposlechu, dostat do zvláštní situace, kdy soud odposlech sice povolil (tj. odposlech byl legální z hlediska trestního práva), ale současně by odposlech mohl být parlamentem považován za porušení parlamentních výsad, za což může parlament samostatně ukládat sankci. Skutečnost, že soud povolil odposlech sama o sobě nebrání parlamentu, aby shledal, že odposlechem, resp. formou jeho provedení, došlo k porušení parlamentních výsad. Za takové porušení může parlament samostatně uložit sankci (např. policii).

¹⁷ O'Brien and Bosc, House of Commons Procedure and Practice, 2nd edition, 2009. p. 104

Tuto složitou výkladovou otázku velmi podrobně řeší článek právníka z kanadského parlamentu, p. Davida Cheifetze, s názvem „Ochrana důvěrné komunikace členů parlamentu“.¹⁸ Autor dochází k závěru, že pokud poslanec komunikuje a hovoří o trestné činnosti, resp. obsah hovoru nasvědčuje tomu, že páchá trestnou činnost, pak takový hovor zjevně nesouvisí s funkcí poslance a není chráněn parlamentní výsadou. Pokud by však provedení odposlechu vyžadovalo instalaci technického zařízení na půdě parlamentu, resp. vstup příslušníků policie na půdu parlamentu, bylo by vždy nutné získat předchozí souhlas předsedy příslušné komory.

3) *Způsob regulace odposlechlů*

Povolování odposlechlů je upraveno kanadským trestním zákoníkem¹⁹: ustanovení § 185 a § 186 trestního zákoníku zakotvují obecný postup při soudním povolování jakéhokoli odposlechu soukromé komunikace. Pokud naléhavost situace vyžaduje nasazení odposlechu před udělením řádného povolení podle § 186, pak ust. § 188 umožňuje dočasné povolení odposlechu (až na dobu 36 hodin) na žádost určeného policejního důstojníka, které je vydáváno zvláštním soudcem. Ustanovení § 195 pak stanoví povinnost odpovědného ministra předkládat každoroční statistickou zprávu pro parlament o nasazení odposlechlů povolených podle ust. § 186 a § 188. Ustanovení § 196 stanoví povinnost odpovědného ministra, aby dodatečně informoval osobu, která byla odposlouchávána, stejně tak § 189 stanoví, že každý obviněný v rámci trestního řízení musí být obeznámen s odposlechy, které prokurátor zamýšlí využít jako důkaz proti němu. Ustanovení § 184.1 pak např. umožňuje odposlechl se souhlasem odposlouchávané osoby, aby se předešlo ublížení na zdraví této osoby.

4) *Kontrola používání odposlechlů*

Není určen zvláštní výbor, který by přezkoumával či se jinak zabýval problematikou odposlechu poslanců. Kontrola odposlechlů je zajištěna prostřednictvím výročních zpráv, které jsou předkládány parlamentu (jak je uvedeno výše), např. výroční zpráva o používání elektronických odposlechlů.²⁰

Kypr

1) *Speciální právní úprava odposlechlů u členů parlamentu*

Na Kypru neexistuje speciální právní úprava pro sledování a odposlechl poslanců.

2) *Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity*

¹⁸ Cheifetz, David (1981). Protection of Confidential Communications of Members of Parliament. Canadian Parliamentary Review, Vol. 4, No. 2.

¹⁹ Criminal Code of Canada (R.S.C., 1985, c. C-46).

²⁰ Odkaz na tyto zprávy od roku 2004 naleznete zde: <http://www.publicsafety.gc.ca/abt/dpr/index-eng.aspx>

K imunitě poslanců se vztahuje článek 83 Ústavy Kyprské republiky, avšak nijak specificky se nevztahuje k odposlechům:

- 1) Poslanec není odpovědný za občanskoprávní nebo trestné řízení v souvislosti s jakýmkoli výrokiem nebo hlasováním v Poslanecké sněmovně.
- 2) Poslanec nemůže být bez souhlasu Nejvyššího soudu trestně stíhán, zatčen nebo uvězněn po dobu výkonu jeho mandátu. Takovýto souhlas není vyžadován v případech, kdy se jedná o trestný čin s následkem smrti nebo kdy následuje odnětí svobody na pět a více let nebo pokud je pachatel dopaden při činu. V takovém případě je Nejvyšší soud neprodleně informován příslušným orgánem a rozhodne, zda povolí nebo zamítne souhlas s pokračováním trestního stíhání nebo držení ve vazbě po dobu výkonu mandátu příslušného poslance.
- 3) Pokud Nejvyšší soud odmítne vydat souhlas ke stíhání poslance, lhůtu, během níž poslanec nemůže být stíhán, nelze započítat pro účely promlčecí lhůty pro daný trestný čin.
- 4) Pokud Nejvyšší soud odmítne vydat souhlas k výkonu trestu odnětím svobody uděleným danému poslanci příslušným soudem, je výkon trestu odložen, dokud danému poslanci neskončí jeho mandát.

3) Způsob regulace odposlechů

Podle článku 17 Ústavy Kyprské republiky platí:²¹

1) Každý člověk má právo na respektování a ochranu své korespondence jako i jiné komunikace, pokud je to provedeno pomocí prostředků, které nejsou zakázány zákonem.

2) Nelze zasahovat do výkonu tohoto práva, kromě následujících výjimek uvedených v zákoně:

A) Osoby, které jsou ve vězení nebo ve vazbě.

B) Po vydání soudního příkazu vydaného podle ustanovení zákona na žádost generálního prokurátora jako opatření, které je v demokratických společnostech nezbytné pro zaručení bezpečnosti republiky nebo na ochranu, vyšetřování nebo stíhání pro následující závažné trestné činy:

- a) úkladná vražda nebo zabití
- b) obchodování s lidmi a trestné činy související s dětskou pornografií
- c) obchodování, zásobování, pěstování nebo výroba omamných látek, psychotropních látek nebo nebezpečných léků
- d) trestné činy související se státní měnou
- e) korupční trestné činy s následným uvězněním na pět nebo i více let

C) Po vydání soudního příkazu podle příslušného ustanovení zákona k vyšetřování nebo stíhání za závažné trestné činy, na základě odsouzení (odnětí svobody na pět nebo více let) a v případě, že zásah související s přístupem k pohybovým a polohovým údajům vztahujícím se k elektronické komunikaci zajistí údaje nezbytné k identifikaci účastníka nebo uživatele.

Regulace odposlechů je upravena zákonem o ochraně důvěrnosti soukromých komunikací (odposlechu komunikací) z roku 1996, podle kterého je s určitými výjimkami zakázáno neoprávněné odposlouchávání jakékoli soukromé komunikace.

4) Kontrola používání odposlechů

Podle článku 41a) (1) jednacího řádu kyprské Poslanecké sněmovny si každý stálý výbor kromě záležitostí, které mu předloží sněmovna, může v rámci výkonu parlamentní kontroly spadající pod jeho kompetenci jednomyslným rozhodnutím zvážit z vlastní iniciativy jiné záležitosti

²¹ Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

v mezích jeho působnosti. Tato záležitost by mohla být projednávána buďto stálým výborem pro právní záležitosti nebo stálým výborem pro lidská práva a rovné příležitosti.

Maďarsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Maďarsko má speciální právní úpravu legálních odposlechů členů parlamentu. Zákon XXXVI z roku 2012 o maďarském Národním shromáždění upravuje právní status členů parlamentu v rámci nároku na poslaneckou imunitu.

Na základě zákona XIX z roku 1998 o trestním řízení žádá kancelář státního zastupitelství o odposlech poslance, který se stal podezřelým ze spáchání trestného činu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Poslanci spadají pod speciální ochranu – imunitu, aby mohli nerušeně vykonávat svoje povinnosti. Imunita má dvě formy: zproštění odpovědnosti a nestíhatelnost. To je zárukou svobody projevu - poslanec ani bývalý poslanec není odpovědný za svoje projevy, prohlášení nebo hlasování učiněná v průběhu výkonu mandátu (zproštění odpovědnosti).

Podle zákona může být poslanec zadržen pouze tehdy, je-li přistižen při páčání trestného činu. Soudní řízení proti němu může být zahájeno a organizováno pouze tehdy, pokud se jedná o trestný čin nebo přestupek, a to s předchozím souhlasem Národního shromáždění. Ani procesní opatření trestního práva nelze bez tohoto souhlasu uplatnit. Podmínky pro zahájení legálních odposlechů tedy nejsou u poslanců stejné jako u řadových občanů.

3) Způsob regulace odposlechů

Viz výše

4) Kontrola používání odposlechů

Opatření související s imunitou vyšetřuje Výbor pro imunitu, nedotknutelnost a mandáty.

Makedonie

1) Speciální právní úprava odposlechů členů parlamentu

V Makedonii neexistuje zvláštní právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu. Problematiku legálního odposlechu reguluje Zákon o trestním řízení a Zákon o odposlechu²².

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Podle článku 64 Ústavy Republiky Makedonie požívají členové parlamentu imunity. Nemohou být zadrženi pro spáchání trestného činu. Člen parlamentu může být zadržen bez souhlasu parlamentu pouze v případě, kdy je přistižen při páčání trestního činu s hranicí trestní sazby nejméně pět let.

3) Způsob regulace odposlechů

V Makedonii je legální odposlech upraven zákonem o trestním řízení,²³ zákonem o odposlechu.²⁴ Odposlechy mohou být nařízeny v případě, kdy je pravděpodobné, že tímto

²² The Law on Criminal Procedure and the Law on Interception of Communications

způsobem budou získány informace nezbytné pro vyřešení trestného činu. Na návrh státního zástupce vydá soudce písemný příkaz, který opravňuje k použití speciálních vyšetřovacích opatření (odposlechů). Tato opatření mohou být nařízena maximálně na dobu čtyř měsíců, ale se svolením soudce mohou být následně ještě prodloužena. Odposlechy mohou být nařízeny u všech trestných činů s hranicí trestní sazby nejméně čtyři roky.

4) Kontrola používání odposlechů

V roce 2008 byla ustanovena stálá Komise pro dohled nad používáním odposlechu komunikačních technik Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany.

Německo

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Německu existuje zvláštní zacházení s členy parlamentu ohledně odposlechů. Podrobnosti viz níže.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást imunity

Projevy v Bundestagu:

V rámci ústavní úpravy indemnity, stanoví, že projev poslance na půdě parlamentu či v jeho výkonných orgánech je chráněn, nesmí být poslanec ve Sněmu odposloucháván nebo jinak zaznamenáván bez souhlasu Spolkového směnu. Tyto mechanismy jsou určeny k ochraně členů parlamentu proti neoprávněnému zásahu jiných orgánů do jejich parlamentní činnosti. Soudní stíhání by omezovalo členy parlamentu v klidném výkonu funkcí, a tím by bylo ovlivněno fungování parlamentu.²⁵

Represivní opatření, tedy opatření, která slouží k trestnímu stíhání, jsou obecně vůči poslancům nepřípustná, pokud se týká oznamování skutečností, které byly svěřeny poslancům jako poslancům nebo pokud osoba v komunikaci sdělila důvěrné informace (§§ 160a odst. 2, 53 odst. 1 č. 4 Strafprozessordnung). Monitorování jiných než veřejně vyslovených projevů je tedy podle § 53 StPO a k § 100 odst. 6 StPO prohlášeno za nepřípustné. Do této míry tedy existuje zákaz opatřování takových důkazů. Tomu odpovídající pravidla obsahuje rovněž zákon G10 a BKAG, pokud se týká norem pro odvrácení nebezpečí. Článek 46 Základního zákona sice neupravuje výslovně zákaz odposlechu poslanců. Dá se ovšem odvodit z formulace čl. 46 odst. 2 Základního zákona. Trestněprávní vyšetřování a s tím spojené odposlechy musí být povoleny Bundestagem. Na žádost poslance může Sněm rozhodnout o ukončení vyšetřování. (K zahájení trestního stíhání před soudem a některým dalším úkonům je třeba výslovného souhlasu Bundestagu.)

3) Způsob regulace odposlechů

Odposlech je regulován v § 100a a násl. StPO pro represivní opatření, a dále v § 3 a násl. zákona G10, a ještě v §§ 16 a násl. zákona o Spolkové kriminální policii (BKAG) - pro preventivní opatření.

Podle trestního řádu musí existovat konkrétní skutečnosti, které odůvodňují podezření, že se dotyčná osoba dopustila či pokusila spáchat závažný trestný čin, jenž je uvedený v zákoně, a

²³ V angličtině: The Law on Criminal Procedure (Official Gazette of Republic of Macedonia No. 150/01)

²⁴ V angličtině: The Law on Interception of the Communications (Official Gazette of Republic of Macedonia 121/06), novela: The Law on Interception of the Communications (Official Gazette 110/08)

²⁵ Viz Spolkový ústavní soud (BverfG), rozsudek ze dne 17. prosince 2001 – Az. 2 BvE 2/00

který umožňuje odposlechy. Jedná se například o trestné činy týkající se ohrožení národních bezpečnostních zájmů (§§ 80 trestního zákoníku), dále pak trestné činy související s ohrožením života (§§ 211 trestního zákoníku) nebo trestné činy proti svobodě (§§ 239 trestní zákoníku).

Podle § 100a odst. 2 trestního řádu jsou sem zařazeny i další trestné činy podle daňového zákona a zákona o omamných látkách. Rovněž přísně je upraveno použití odposlechu podle dvou dalších výše jmenovaných zákonů

Podle § 100a trestního řádu musí odposlech nařídít soud, na základě žádosti státního zástupce. Pouze v případě, že se jedná o bezprostřední nebezpečí, může jej státní zástupce sám nařídít, ovšem musí být schválen do 3 dnů soudem. Příslušníci Úřadu na ochranu ústavy podle zákona G10 mohou přijmout preventivní opatření, které povolí nejvyšší úřad země nebo ministerstvo vnitra. Opatření podle zákona BKAG mohou být přijata jen na návrh předsedy Spolkového kriminálního úřadu nebo jeho zástupce, opatření musí být nařízeno soudem. Opatření musí být skončena do 3 měsíců. Prodloužení je možné jen na další 3 měsíce.

Důkazy, které byly získány, mohou být použity také v rámci vyšetřování jiných trestných činů, pokud se ovšem jedná o činy uvedené v § 100a StPO odst. 2.

Norsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Norsku neexistuje speciální právní předpis, který by upravoval kontrolu komunikace (legální odposlechy) poslanců.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Poslanecká imunita nezahrnuje policejní kontrolu komunikace.

3) Způsob regulace odposlechů

V Norsku má kompetenci k odposlouchávání občanů policie. Obvyklý postup pro odposlouchávání policií je popsán v trestním řádu z 22. května 1981, č. 25, kapitola 16 a) Zvukové sledování a jiná kontrola komunikačního aparátu (Kontrola komunikace), sekce 216a) – 216k). Viz také kapitola 16b) Ostatní záznamy zvuku technologickými prostředky.

Postupy popsané v těchto oddílech se vztahují na veškerou kontrolu komunikace a odposlouchávání vnitřních prostor. Je zakázáno odposlouchávání jinými organizace či soukromými osobami, než těmi, které upravuje zákon (Obecný občanský trestní zákoník ze dne 22. května 1902 č. 10, bod 145 a).

Obecné podmínky umožňující odposlechy podle trestního řádu:

Povolení pro použití odposlechů musí policii poskytnout soud (obvykle okresní nebo městský). Takovýto dohled se smí používat pouze za okolností, že podezřelý spáchal závažný trestný čin a je z něj oprávněně podezříván.

Podezření z trestných činů může vést k odposlechům jen tehdy, jestliže se jedná o trestné činy, které jsou trestány odnětím svobody na 10 a více let, a činy zvláštní, které jsou konkrétně uvedeny v obecném občanském trestním zákoníku, jako je například obchodování s drogami (viz oddíl 216 a) trestního řádu).

Povolení k výkonu kontroly komunikace může být poskytnuto pouze za předpokladu, že dané audio sledování či kontrola má podstatný význam pro objasnění případu a že toto objasnění by bylo jinak podstatně obtížnější (viz oddíl 216 c) trestního řádu).

Povolení ke kontrole komunikace musí být uděleno na určité časové období, které nesmí být delší, než je nezbytně nutné (viz oddíl 216 f) trestního řádu).²⁶

Na poslance se tedy obecně vztahují stejné zákony jako ostatní občany.

4) *Kontrola používání odposlechů*

Dozor nad postupem policie a státního zastupitelství při kontrolování komunikace upraveným kapitolou 16 a) trestního řádu provádí podle oddílu 216 h) trestního řádu kontrolní výbor složený nejméně ze tří členů jmenovaných králem.

Pro případy podle zákona o kontrole zpravodajských, sledovacích a bezpečnostních služeb kontrolu vykonává výbor EOS²⁷. Výbor EOS je kontrolní orgán jmenovaný norským parlamentem²⁸, který má dohlížet nad zpravodajskými, sledovacími a bezpečnostními službami vykonávanými orgány veřejné správy (nebo jejich jménem) za účelem zajištění národních bezpečnostních zájmů. Výbor na parlamentu není závislý, ale každý rok mu zasílá výroční zprávu.

Polsko

1) *Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu*

V Polsku neexistuje speciální právní úprava pro odposlechy členů parlamentu. Sledování člena parlamentu je založeno na obecných zásadách.

2) *Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity*

Imunita daná ústavou²⁹ nezabraňuje ani nechrání před legálním odposloucháváním. Opatření přípravného řízení ve fázi *in rem* pod ústavní imunitu nespadá. Podle článku 7c, odst. 6 zákona o výkonu mandátu poslance nebo senátora musí Sejm udělit souhlas k trestnímu stíhání prostřednictvím usnesení nadpoloviční většinou hlasů zákonného počtu poslanců.

3) *Způsob regulace odposlechů*

²⁶ Bližší podrobnosti viz trestní řád: <http://www.ub.uio.no/ujur/ulovdata/lov-19810522-025-eng.pdf> (anglická verze byla naposledy aktualizována v červnu roku 2006). Viz také obecný občanský trestní zákoník: http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/NOR_penal_code.pdf, poslední aktualizace z roku 2005.

²⁷ The Norwegian Parliamentary Intelligence Oversight Committee - Stortingets kontrollutvalg for etterrettings-, overvåkings-, og sikkerhetstjeneste

²⁸ The Storting

²⁹ čl. 105 Ústavy stanoví, že poslanec nesmí být za svou činnost při výkonu mandátu pohnán k odpovědnosti ani během doby, kdy mandát vykonává, ani po ukončení tohoto mandátu. Zákon o výkonu mandátu čl. 6 zní v tomto směru takto: 1. Poseł lub senator nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu ani w czasie jego trwania, ani po jego wygaśnięciu, z zastrzeżeniem art. 6a. Za taką działalność poseł lub senator odpowiada tylko przed Sejmem lub Senatem. 2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje zgłaszanie wniosków, wystąpienia lub głosowania na posiedzeniach Sejmu, Senatu lub Zgromadzenia Narodowego oraz ich organów, na posiedzeniach klubów, kół i zespołów poselskich, senackich lub parlamentarnych, a także inną działalność związaną nieodłącznie ze sprawowaniem mandatu. 3. Za działalność, o której mowa w ust. 1, poseł lub senator ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną lub finansową na zasadach określonych w ustawie oraz w regulaminach Sejmu lub Senatu.

Zákonné odposlechy jsou upraveny v části 26 trestního řádu „Sledování a nahrávání projevů“. Podle článku 327 trestního řádu může být odposlech nařízen pouze soudem na základě žádosti státního zástupce, po zahájení řízení pro odhalení a získání důkazů právě probíhajícího řízení, nebo pro zabránění spáchání dalšího trestného činu. Odposlouchávání může být nařízeno pouze v souvislosti s vážnými trestnými činy, jako jsou: vražda, způsobení katastrofy nebo nebezpečí pro veřejnost, loupež nebo násilná loupež; tvorba, zpracování, obchodování a pašování omamných látek, chemických sloučenin nebo jiných náhražek psychotropních látek, skupiny organizovaného zločinu, úplatkářství, výpalnictví a jiné trestné činy. Podle článku 238 odst. 4 trestního řádu musí být sledování a nahrávání telefonních hovorů povoleno u podezřelého a u kterékoliv jiné osoby, kterou by podezřelý mohl kontaktovat nebo která by mohla být napojena na pachatele nebo na potenciální trestný čin.

Podle zákona o policii z 6. dubna 1990 může policie provádět operační kontroly, které mohou zahrnovat sledování a kontrolu obsahu telefonních hovorů.³⁰

4) Kontrola používání odposlechů

V Polsku neexistuje žádný parlamentní orgán, který by kontroloval legální odposlechy poslanců nebo jiných osob. Podle článku 19 odst. 22 zákona o policii je ministr vnitra a státní správy povinen každoročně předkládat oběma komorám parlamentu (Sejmu a Senátu) informace o činnosti policie v oblasti operačního řízení.

Nevládní organizace často na základě přístupu k veřejným informacím prezentují každoroční počet využití odposlechů.

Portugalsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Portugalsku neexistuje právní předpis, který by zvláštním způsobem upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Podle článku 157 ústavy Portugalské republiky nesmí být poslanec zadržen nebo zatčen bez svolení Shromáždění, pokud nejde o trestný čin, za který je stanoveno odnětí svobody více než tři let anebo pokud byl dopaden při trestném činu samém. Rovněž nesmí být poslanec bez souhlasu Shromáždění vyslýchán jako svědek nebo obviněný, pokud ovšem má být vyslýchán jako obviněný pro trestný čin se sazbou nejméně 3 let, nesmí být souhlas parlamentu odepřen.

Imunita se nevztahuje na legální odposlech a proto mohou být i členové parlamentu předmětem legálního odposlechu.

3) Způsob regulace odposlechů

Podle článku 187 trestního řádu je v Portugalsku odposlech možný pouze při vyšetřování trestné činnosti, pokud existují oprávněné důvody, že tato opatření povedou ke zjištění pravdy a jiným způsobem by bylo nemožné nebo by bylo velice obtížné tyto informace zjistit. Odposlech nařídí soudce na žádost státního zástupce. Využití odposlechu je možné u trestných činů s hranicí trestní sazby vyšší než tři roky a dalších trestných činů, které jsou v článku 187 vyjmenovány. Doba

³⁰ ECPRD No 1781 (Approval and use of special intelligence devices).

trvání odposlechu může být maximálně tři měsíce a poté může být opakovaně na další tři měsíce prodloužena.

4) *Kontrola používání odposlechlů*

V Portugalsku není speciální orgán, který by tuto činnost vykonával.

Rakousko

1) *Speciální právní úprava odposlechlů u členů parlamentu*

V Rakousku neexistuje speciální právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu policií nebo jinými státními orgány. **Zákonný odposlech se však považuje za vyšetřování a řídí se pravidly poslanecké imunity, jedná se tedy o zvláštní režim.**

2) *Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity*

Poslanecká imunita zahrnuje legální odposlech poslanců. Imunita se ovšem dá aplikovat pouze tehdy, je-li poslanec podezřelý. Pokud je poslanec považován za svědka, legální odposlouchání a sledování je možné i bez oslovení parlamentu.

Imunita je regulována spolkovou ústavou.³¹ Čl. 33 stanoví, že poslanci nejsou odpovědní za publikování zpráv z veřejných zasedání Národní rady a jejích výborů. Čl. 57 stanoví, že členové Národní rady nejsou odpovědní za hlasování ani za písemné či ústní projevy vyjádřené při výkonu funkce v Národní radě. Členové Národní rady mohou být pro trestný čin (kromě dopadení přímo při činu) zatčeni pouze za souhlasu Národní rady. Domovní prohlídky členů Národní rady jsou taktéž možné pouze se souhlasem Národní rady. Členové Národní rady mohou být pro trestný čin úředně stíháni pouze za předpokladu, že toto jednání nemá zjevně žádnou souvislost s politickou činností poslance. Úřední místa si musí v každém případě opatřit rozhodnutí Národní rady o existenci takové souvislosti, jestliže to tento poslanec nebo třetina členů stálého výboru, který se zabývá těmito věcmi, vyžádá. V případě takové žádosti musí být úřední stíhání ihned zastaveno a je-li v běhu, přerušeno. Jestliže Národní rada nerozhodla během osmi týdnů o takové žádosti úřadu, jemuž přísluší stíhání, má se za to, že souhlas Národní rady byl ve všech takových případech udělen; aby mohla Národní rada včas rozhodnout, musí její předseda takovou žádost předložit ke hlasování nejpozději během předposledního dne této lhůty. Poslanecká imunita končí dnem, kdy se sejde nově zvolená Národní rada, u orgánů Národní rady, jejichž funkce překračuje tento den, okamžikem pominutí této funkce.

Výklad je takový, že jestliže je na poslance pohlíženo jako na svědka a ne jako na podezřelého, je možné legální odposlech zahájit za podmínek, které platí pro každého občana. Pokud je ale poslanec podezřelý, nařízení legálního odposlouchávání jako donucovacího prostředku se musí řídit pravidly poslanecké imunity.

4) *Kontrola používání odposlechlů,*

Všechny donucovací prostředky včetně využití legálního sledování a odposlouchávání poslanců (pokud je poslanec podezřelý) kontroluje výbor pro parlamentní imunity podle spolkové ústavy.

³¹ Bundesverfassungsgesetz, Art. 33, Art. 57

Rumunsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Rumunsku neexistuje právní předpis, který by zvlášť upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Parlamentní imunita je upravena čl. 72 Ústavy, podle něhož odposlouchávání do imunity zahrnuto není.

Článek 72 – Parlamentní imunita:

1) Poslanci ani senátoři nejsou právně odpovědni za hlasování nebo politické názory vyjádřené během výkonu své funkce.

2) Poslanci a senátoři mohou být trestně vyšetřováni nebo stíháni za činy, které nesouvisejí s jejich hlasováním nebo názory vyjádřenými ve sněmovně při výkonu jejich funkce. Poté, co byli vyslechnuti, však nesmějí být prohledáváni, zadrženi nebo zatčeni bez souhlasu příslušné komory. Vyšetřování a stíhání může být vykonáno pouze státním zastupitelstvím přidruženým k nejvyššímu kasačnímu soudu (*Înalta Curte de Casatie si Justitie*), který má k takovému případu kompetenci.

3) Jestliže je poslanec nebo senátor přistižen při činu, může být zadržen a prohledán. Ministr spravedlnosti o zadržení a prohledání neprodleně informuje předsedu příslušné komory. Pokud se po tomto oznámení příslušná komora vyjádří tak, že k zadržení není důvod, nařídí zároveň zrušení tohoto opatření. Vyšetřování a trestní stíhání může být provedeno státním zastupitelstvím při nejvyšším kasačním soudu, který má nad tímto případem kompetence.

Z uvedeného vyplývá, že legální odposlechy poslanců mohou být provedeny za stejných podmínek jako u řadových občanů.

3) Způsob regulace odposlechů

Odposlechy jsou regulovány trestním řádem – kapitola II, hlava III, oddíl V – audio nebo video odposlechy a nahrávky:

Čl. 91 Podmínky a případy odposlouchávání

Pokud existují podstatné důkazy nebo důkazy týkající se přípravy nebo páchaní trestného činu, který je vyšetřován z moci úřední, a odposlouchávání a záznamy jsou nezbytné k odhalení pravdy, musejí být odposlechy a nahrávky jistých konverzací a komunikací na magnetickou pásku nebo na kterýkoli jiný typ materiálu provedeny s odůvodněným povolením soudu, na žádost státního zástupce v případech a za podmínek uvedených v zákonech. Povolení je poskytováno v zasedací místnosti předsedou soudu, který by byl kompetentní k posouzení případu prvního stupně. Odposlechy a nahrávání pro odhalení pravdy jsou nezbytné, pokud zřízení takové situace nebo identifikace pachatele nemůže být provedeno na základě jiných důkazů. Odposlechy a nahrávání rozhovorů nebo komunikace mohou být nařízeny v případě trestných činů proti národní bezpečnosti uvedených v trestním zákoníku a ostatních zvláštních zákonech, stejně jako v případě trestných činů, jako je obchodování s drogami, obchod se zbraněmi, obchodování s lidmi, teroristické činy, praní špinavých peněz nebo jiných činů, v případě trestných činů stanovených zákonem č. 78/2000 o prevenci, odhalování a postihu korupce nebo jiných závažných trestných činů, které nemohou být odhaleny nebo jejichž pachatelé nemohou být odhaleni prostřednictvím jiných prostředků, nebo v případě trestných

činů spáchaných prostřednictvím telefonické komunikace nebo jinými prostředky telekomunikace.

Zákon č. 51/1991 O národní bezpečnosti Rumunska

Článek 13: V případech stanovených ve čl. 3 (hrozby pro národní bezpečnost Rumunska) je v právním rámci požadovat po státním zástupci v odůvodněných případech a za podmínek stanovených trestním řádem povolení k zahájení jistých činů (odposlechu komunikace, hledání určité informace, dokumentů, (...) sloužících ke shromáždění informací.

Zákon č. 14/1992 O organizaci a fungování Rumunské zpravodajské služby

Čl. 10:

V případech představujících hrozby pro rumunskou národní bezpečnost Rumunská zpravodajská služba prostřednictvím zaměstnanců jmenovaných za tímto účelem požádá státního zástupce o udělení rozkazu podle čl. 13 zákona o národní bezpečnosti Rumunska pro vykonávání jím povolených aktivit.

4) *Kontrola používání odposlechů*

Parlamentní vyšetřovací výbor může být zřízen pro kontrolu využití zákonného odposlechu poslanců / jiných osob. Zřízení, fungování a činnost vyšetřovacího výboru je regulováno řádem poslanecké sněmovny (čl. 73.79).

Rusko

1) *Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu*

V Ruské federaci jsou právní odposlechy poslanců bez souhlasu komory parlamentu zakázány. Poslanci jsou chráněni, aby mohli svoji práci provádět bez překážek.

2) *Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity*

Podle Ústavy Ruské federace³² jsou členové Rady federace a poslanci Dumy chráněni imunitou po celou dobu trvání jejich mandátu. Nedotknutelnost poslanců zahrnuje právo na soukromou korespondenci, telefonické rozhovory, poštovní, telegrafní a jiné zprávy. Problém zbavení imunity se projednává na návrh generálního prokurátora Ruské federace podaný příslušné komoře parlamentu.

3) *Způsob regulace odposlechů*

Obecně jsou legální odposlechy upraveny federálním zákonem č. 144 z 12. 8. 1995 o operativní vyšetřovací činnosti a federálním zákonem č. 40 z 3. 4. 1995 o bezpečnostních službách Federace.

Uplatnění činností kontrarozvědky spojené s tajnou korespondencí, telefonáty, e-mailovou, kabelovou či jinou komunikací obyvatel je povoleno pouze na bázi soudu vedeného v souladu s postupy uvedenými v Ústavě Ruské federace. Doba nařízených odposlechů nemůže být delší než 180 dní, soud však může toto období opakovaně prodloužit.

Výkon operativních a vyšetřovacích činností omezující lidská práva a práva občana (právo na soukromou korespondenci, telefonické, poštovní, telegrafní a jiné zprávy odesílané

³² Конституция Российской Федерации

prostřednictvím telekomunikačních sítí a poštovních komunikací) musí být připuštěn na základě motivovaného rozhodnutí jednoho z ředitelů orgánu zabývajícího se operačně vyhledávací činností, a to s povinným oznámením soudu ve lhůtě 24 hodin. To může nastat v případech, které nemohou být odloženy a které by mohly vést ke spáchání závažného trestného činu, a rovněž v případech, kdy existují informace o událostech a akcích představujících hrozbu pro stát (případně pro vojenskou, ekonomickou či ekologickou bezpečnost Ruské federace). V průběhu 48 hodin od počátku operativně vyhledávacích opatření orgán, který je provádí, je povinen obdržet rozhodnutí soudu ohledně provedení takové činnosti, nebo by ji měl přerušit.

Odposlech vůči poslanci není možno zahájit za stejných podmínek, které jsou uplatňovány vůči všem občanům. Všeobecně není legální odposlech poslanců dovolen, dokud příslušná komora parlamentu na návrh generálního prokurátora nezbaví daného poslance imunity.

4) Kontrola používání odposlechů

V Ruské federaci není žádný parlamentní orgán určen ke kontrole legálnosti odposlechů poslanců.

Řecko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

V Řecku neexistuje právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunitu členů parlamentu upravuje článek 62 Ústavy Řecké republiky. Podle tohoto článku členové parlamentu nesmějí být během volebního období bez souhlasu parlamentu stíháni, zadrženi nebo uvězněni nebo jinak omezováni na svobodě. Imunita tedy nezahrnuje odposlech člena parlamentu. Vyšetřování legálního odposlouchání před zahájením trestního řízení je ve stejném režimu jako u ostatních občanů.

3) Způsob regulace odposlechů

Podle zákona L.2225/94 je legální odposlech možný pouze při zajišťování veřejné bezpečnosti a při odhalování trestných činů uvedených v článku 4 tohoto zákona. Odposlech nařídí soudce na žádost státního zástupce. Doba trvání odposlechu nesmí překročit dva měsíce a může být opakovaně na další dva měsíce prodloužena, stejným postupem jako při udělování povolení k odposlechu, ovšem s podmínkou, že důvody pro nutnost odposlechu jsou stále platné. Celkem nesmí doba odposlechu překročit období deseti měsíců. Záznam může být použit jako důkaz ve vyšetřování.

4) Kontrola používání odposlechů

V Řecku nemají speciální orgán, který by tuto činnost vykonával.

Slovensko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Ve Slovenské republice neexistuje zvláštní právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunita členů parlamentu ve Slovenské republice upravena článkem 78 Ústavy a nezahrnuje zákaz jejich legálního odposlechu státními orgány. Tyto činnosti spojené s vyšetřováním trestného činu spáchaného členem parlamentu probíhají za stejných podmínek jako u ostatních občanů.

3) Způsob regulace odposlechlů

Legální odposlech je upravován trestním řádem³³ a zákonem o ochraně proti odposlechu.³⁴ Policejní a zpravodajské složky (Slovenská informační služba a Vojenská informační služba) jsou oprávněny použít odposlechy, k tomu potřebují svolení soudce pro jednotlivé případy odposlechlů.

4) Kontrola používání odposlechlů

Používání legálního odposlechu je kontrolováno dvěma parlamentními výbory – výborem pro kontrolu činnosti Slovenské informační služby a výboru pro Vojenskou informační službu. Kompetence těchto výborů je omezená, a řeší jen právní aspekty aktivit zpravodajských složek.

Slovinsko

1) Speciální právní úprava odposlechlů u členů parlamentu

Ve Slovinsku neexistuje právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Ústava nezahrnuje do imunity zákaz monitorování elektronické ani jiné komunikace členů parlamentu. Imunita členů parlamentu je upravována článkem 83 ústavy³⁵. Tento článek hovoří o imunitě členů parlamentu obecně, žádné ustanovení týkající se přímo monitoringu elektronické komunikace ústava neobsahuje.

3) Způsob regulace odposlechlů

Monitoring elektronické komunikace je regulován trestním řádem³⁶ (z roku 1994). Podle čl. 150 může být odposlouchávání a nahrávání nařizováno u osoby, u které existuje důvodné podezření z trestné činnosti. Tento článek vyjmenovává trestné činy, u kterých je možné odposlechy použít. Jedná se například o trestné činy proti státu, zločiny proti lidskosti, ilegální výrobu a obchod s drogami, pašování, únos a také všechny zločiny s trestní sazbou osm na více let.

Článek 152 stanoví, že tato opatření mohou být nařizována na základě písemného příkazu soudce vydaného na písemný návrh státního zástupce. Používání těchto opatření by nemělo trvat déle než jeden měsíc. Pokud existují opodstatněné důvody, mohou být tato opatření ještě vždy o měsíc prodloužena, nesmí však přesáhnout celkovou dobu šesti měsíců. Monitoring elektronické komunikace je regulován i dalšími zákony,³⁷ není v nich však přímo zmíněn monitoring elektronické komunikace členů parlamentu.

³³ Zákon č. 301/2005, trestní řád

³⁴ Zákon č. 166/2003, o ochraně proti odposlechu

³⁵ Ústava Republiky Slovenije

³⁶ Criminal Procedure Act

³⁷ The Slovene Intelligence and Security Agency Act (1999). The Defense Act (1994).

4) Kontrola používání odposlechů

Ve Slovinsku existuje Komise pro dohled nad zpravodajskými a bezpečnostními službami³⁸. Tato komise jedná podle zákona o parlamentní kontrole zpravodajských a bezpečnostních složek.³⁹ Rozsah pravomoci této komise je však širší, než pouze dohled nad používáním těchto opatření vůči členům parlamentu.

Španělsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Ve Španělsku neexistuje právní předpis, který by zvlášť upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Podle článku 71 ústavy Španělska⁴⁰ požívají poslanci a senátoři imunity po dobu, kdy vykonávají mandát a smějí být zadrženi pouze při trestném činu samém. Mohou být žalováni anebo soudně stíháni pouze na základě předchozího svolení příslušné komory. Zákaz odposlechu není součástí imunity.

3) Způsob regulace odposlechů

Možnosti legálního odposlechu jsou obecně regulovány trestním řádem, § 579 (novelizován v roce 1998). Podle tohoto ustanovení může odposlech nařídít soudce při vyšetřování trestného činu. Délka nařízeného odposlechu nesmí překročit tři měsíce, ale může být opakovaně prodloužena.

4) Kontrola používání odposlechů

Ve Španělsku nemají speciální orgán, který by tuto činnost vykonával.

Švédsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Ve Švédsku neexistuje speciální právní předpis, který by upravoval legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Imunita členů parlamentu je zde upravena podle zákona⁴¹ obsaženého v ústavě. Proti osobě, jež má (nebo měla) mandát v parlamentu, nemůže být zahájeno trestní stíhání z důvodu jejího prohlášení nebo jednání při výkonu mandátu, jestliže k tomu nevysloví souhlas minimálně 5/6 hlasujících členů. Jestliže k tomu parlament nevysloví souhlas, nemůže být členovi parlamentu odňata svoboda ani omezeno cestování uvnitř země, pokud jsou tyto činnosti součástí výkonu jeho povolání.

³⁸ The Commission for Supervision of Intelligence and Security Services

³⁹ The Parliamentary Control of Intelligence and Security Services Act (2003)

⁴⁰ Constitución Española

⁴¹ The Instrument of Government, Chapter 4, Art 12 – Regeringsformen, Kap. 4, Art. 12

Jestliže je člen parlamentu za jiných než výše uvedených případů podezřelý ze spáchání trestného činu, relevantní právní postup se zadržením, uvězněním či trestní vazbou je v takovém případě použit pouze tehdy, jestliže člen parlamentu přizná vinu nebo byl dopaden přímo při činu nebo je minimální sankce za daný trestný čin odnětí svobody na dva roky.

Imunita členů parlamentu je nechrání proti legálnímu odposlechu jejich komunikace a podřizují se stejné právní úpravě jako všichni občané.

3) *Způsob regulace odposlechlů*

Legální odposlechl je právně zakotven v soudním řádu⁴². Ten upravuje tajné odposlechl, telemonitoring a tajné videozáznamy. Právní úprava je ve stručnosti následující:

Použití tajných odposlechlů je omezeno pouze na některé trestné činy. Můž být použito pro předběžné vyšetřování při:

- trestných činech, pro které není předepsána sankce mírnější než odnětí svobody na určitou minimální dobu (délka se liší v závislosti na daném opatření)
- pokus, příprava nebo spiknutí za účelem spáchání trestního činu, pokud tento čin podléhá trestu
- ostatní přestupky, u nichž sankce pravděpodobně překročí jistou minimální délku trestu (délka se liší v závislosti na daném opatření)

Donucovací opatření jsou obecně určována trestním soudem na žádost státního zástupce. Tajné odposlouchání lze provést pouze tehdy, pokud je někdo důvodně podezřelý ze spáchání trestného činu, a toto opatření má pro šetření mimořádný význam.

K výše zmíněnému existují výjimky. Odposlechl se řídí samostatnými zákonnými režimy. Existují také samostatné právní předpisy, které umožňují použití odposlechl dříve, než bylo zahájeno předběžné šetření. Odposlechl tak mohou být použity například k zabránění spáchání samotného trestného činu. Trestné činy, na něž se toto ustanovení vztahuje, jsou výslovně stanoveny zákonem.

4) *Kontrola používání odposlechlů*

Pro sledování bezpečnostních a zpravodajských služeb je zřízena Komise pro bezpečnost a ochranu integrity. Je to vládní agentura, a tedy není primárně nástrojem parlamentní kontroly. V praxi však parlamentní kontrolu poskytuje, neboť v jejím výboru a mezi členy představenstva jsou zastoupeni poslanci.

Komise pro bezpečnost a ochranu integrity dohlíží na to, jak agentury bojující proti trestné činnosti využívají tajného sledování. Dohled je zaměřen zejména na zjišťování toho, zdali tyto činnosti byly prováděny v souladu s právními a dalšími předpisy. Komise vykonává svůj dohled prostřednictvím inspekci a dalších vyšetřování. Můž učinit prohlášení o ustanovených okolnostech a vyjádřit svůj názor na potřebu změny činnosti a snaží se zajistit, aby případné nedostatky v zákonech a dalších právních předpisech byly odstraněny. Na žádost jednotlivce je komise povinna prověřit, zda byl dotýčný předmětem tajného sledování nebo předmětem zpracování osobních údajů, a zda použití tajného sledování a souvisejících činností nebo zpracování osobních údajů je v souladu s právními a dalšími předpisy. Poté komise dotýčnému jednotlivci oznámí, že kontrola byla provedena.

⁴² Rättegångsbalken, Kapitel 27, Sektion 18-33

Švýcarsko

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

Jedná se o zvláštní režim členů komor, viz níže.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Poslanecké postavení je předmětem čl. 16, 17, 17a, 18 a 19 zákona o Parlamentu s ohledem na činnost spojenou přímo s jejich pozicí nebo aktivitou.

Zákon o Parlamentu:

Článek 18 – Porušení poštovního a telekomunikačního tajemství a další vyšetřovací opatření

(1) Pro porušení poštovního a telekomunikačního tajemství podle čl. 321 švýcarského trestního zákoníku je požadováno svolení předsednictva komor v případech, kdy:

- a) je toto určeno pro stíhání trestného činu spáchaného členem parlamentu nebo
- b) je určeno pro opatření proti členu shromáždění, které má umožnit sledování třetího, se kterým má člen shromáždění úřední styky.

(2) Odstavec 1 se obdobně použije pro opatření, nezbytně nutná pro prvotní zkoumání zjištění skutkového stavu nebo pro zajištění důkazů v přípravném řízení nebo vyšetřování proti členu shromáždění.

(3) Pokud jsou provedena opatření, odsouhlasená předsednictvem komor,⁴³ je podle čl. 17 třeba vyžádat si zmocnění obou Rad k trestnímu stíhání, pouze když je zahájeno trestní stíhání.

(4) Jakékoliv zadržení provedené bez tohoto povolení je nepřipustné.

Článek 19 - Postup udělení povolení od předsednictva komory

(1) Předsednictva dosáhnou svého rozhodnutí na společné poradě v tajném jednání. Udělení povolení v souladu s článkem 18 vyžaduje souhlas aspoň pěti členů.

(2) Povolení k porušení poštovního a telekomunikačního tajemství může být poskytnuto pouze v případě, že příslušný orgán nařídil sledování v souladu s článkem 7 spolkového zákona z 6. října 2000 o dohledu nad poštami a telekomunikacemi.

3) Způsob regulace odposlechů

Monitoring telekomunikací je upraven podle Konfederálního zákona z 6. října 2000 o sledování dopisní a telekomunikační korespondence a podle nařízení z 31. října 2001 o sledování pošty a telekomunikací.

4) Kontrola používání odposlechů

Kontrola používání odposlechů je uvedena v člancích 18 a 19, nicméně pokud je článek 18 porušen, není zde možnost zpětné kontroly. Poté, co byla vykonána opatření podle článku 18, se poslanec může odvolat pouze na článek 17.

Velká Británie

1) Speciální právní úprava odposlechů u členů parlamentu

⁴³ Presiding Colleges of the Councils

Ve Velké Británii neexistuje právní předpis, který zvláštním způsobem reguluje legální odposlech členů parlamentu.

2) Zákaz odposlechu člena parlamentu jako součást jeho imunity

Podle článku 9 zprávy Společného imunitního výboru, imunita členů parlamentu nezahrnuje zákaz jejich legálního odposlechu policií nebo jiným příslušným orgánem.

Imunita jednotlivých členů parlamentu se nevztahuje na trestní stíhání. Podle zprávy Společného imunitního výboru, členové parlamentu nemohou požadovat osvobození týkající se zatčení nebo uvěznění z trestného činu. Ostatní činnosti probíhající během vyšetřování trestného činu spáchaného členem parlamentu ještě před zahájením trestného stíhání probíhají stejným způsobem jako u ostatních občanů. Komora neposkytuje členovi parlamentu ochranu před aplikací zákona.

3) Způsob regulace odposlechu

Legální odposlech je obecně upraven trestním řádem⁴⁴ a zákonem o odposlechu komunikací z roku 1985.⁴⁵

Podle § 23 trestního řádu může být vydáno nařízení k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v případě, že se lze důvodně domnívat, že tímto způsobem budou získány důležité důkazy a informace nezbytné pro trestní řízení a nelze-li sledovaného záměru dosáhnout jiným způsobem.

Zákon o odposlechu komunikací, § 56: Kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a rušení funkceschopnosti elektronických komunikací vykonává vyšetřovací soud, který k tomuto účelu zřizuje kontrolní vyšetřovací tribunál. Parlament vydal v roce 2000 zákon o regulaci vyšetřovací pravomoci. Dále tento zákon stanovuje rámec procesů kontrolování, obnovení, změnu a zrušení příkazů opravňujících odposlechy komunikací zasílaných poštou nebo prostřednictvím veřejných telekomunikačních systémů. Zákon klade důraz na přísná ochranná opatření a na to, do jaké míry mohou být odposlouchané materiály zveřejněny, kopírovány a uchovány. Tento proces vyžaduje patřičná opatření, která musí zajistit, aby každý z těchto úkonů byl omezen na minimum. Za účelem získání přístupu ke skutečnému obsahu komunikace je zapotřebí soudní příkaz. Bezpečnostní složky, policie a jiné donucovací orgány mají přístup k příkazům, které se týkají se odposlechu.

Zákon upravuje založení nezávislého kontrolního orgánu v podobě komisaře na odposlechy, jehož úkolem je sledovat, jakým způsobem je vykonáno vydání příkazu a fungování ochranných opatření.

Příkaz odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu může být vydán na dva měsíce. Doba těchto nařízení může být prodloužena pouze v případě, že jednotlivá kritéria oprávněného odposlechu jsou stále platná. Jedná-li se o prošetřování závažných trestních činů, tak příkaz odposlechu trvá jeden měsíc, ovšem v případě činů proti národní bezpečnosti nebo hospodářské prosperitě nařízení odposlechu smí být prováděno po dobu šesti měsíců.⁴⁶

4) Kontrola používání odposlechu

Kontrola používání legálního odposlechu patří do kompetence speciálního soudního vyšetřovacího tribunálu (The Investigatory Powers Tribunal), který je nezávislý na britské vládě.

⁴⁴ Zákon 1996 c. 25, část II, trestní řád

⁴⁵ Zákon 1985 c. 56, o odposlechu komunikací

⁴⁶ Interception of Communications in the United Kingdom. A Consultation Paper. (1999).

Mezi jeho pravomoci patří vyšetřovat postupy a jednání Bezpečnostní služby (MI5), Tajné zpravodajské služby (MI6) a vládních komunikačních centrál (GCHQ). Tribunál je vyloučen z působnosti zákona o svobodě informací z roku 2000, což znamená, že informace, které jsou dostupné tomuto orgánu v průběhu vyšetřování nemohou být získány na základě žádosti o svobodě informací. Tento tribunál je sestaven z členů, kteří zastávají nebo dříve zastávali vedoucí soudní pozice.

Shrnutí

Z výše uvedených pramenů vyplývá, že většina analyzovaných států dovoluje odposlechy poslanců za stejných podmínek jako ostatních občanů (a to jak poslechy policejní, tak odposlechy tajných služeb). Pouze v omezeném počtu zemí poslanecká imunita pokrývá i odposlechy a je pro ně nutno získat souhlas určitého orgánu parlamentu. V několika málo zemích je zvláštní úprava odposlechů poslanců založena na tom, že je povoluje jiný orgán než parlamentní komora, odlišný však od orgánu, který je povoluje pro ostatní občany.

Pokud se týká kontrolního orgánu odposlechů, většina států žádný parlamentní orgán nemá. Kontrolní orgány na půdě parlamentu mají většinou postsocialistické státy (komise nebo výbory).